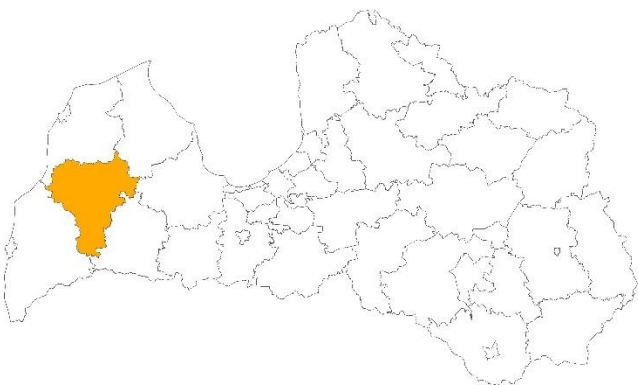

Kuldīgas novada veselības profils

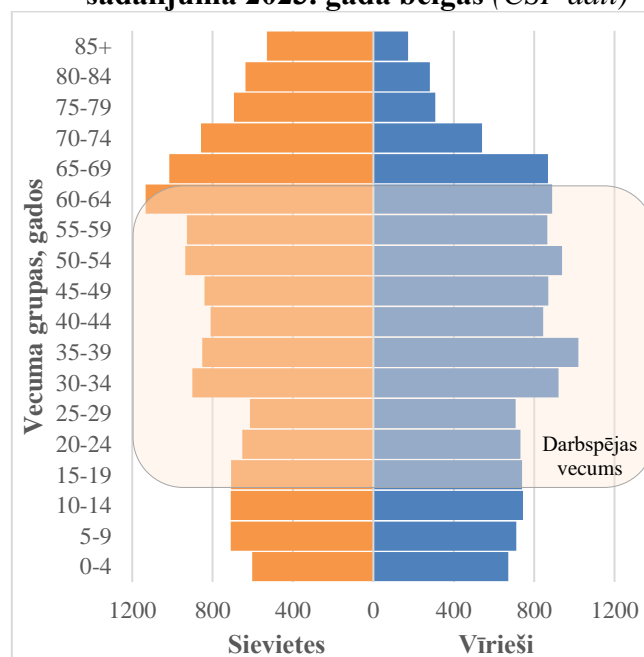
Šajā profilā apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Kuldīgas novadā laika periodā no 2015. gada līdz 2023. gadam*. Informācija sagatavota, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes un Slimību profilakses un kontroles centra datus.

Plašāka informācija par Latvijas iedzīvotāju veselību pieejama mājaslapā www.spkc.gov.lv

Iedzīvotāju skaits: 26 956 (2023. g. beigās)
Procenti no Latvijas iedzīvotājiem: 1,4%
Iedzīvotāju dabiskā kustība 2023. g.: dzimuši 255, miruši 437 (CSP dati)

1.attēls. Kuldīgas novada pastāvīgo iedzīvotāju skaits vecuma un dzimuma sadalījumā 2023. gada beigās (CSP dati)

Pozitīvās tendences**

- Pēdējos trīs gadus pieaug dzimstība, 2023. gadā par 18% pārsniedz vidējo rādītāju valstī.
- Zemāka mirstība no ārējiem nāves cēloņiem.
- Zemāka mirstība no gremošanas sistēmas slimībām.
- 2022.-2023. gadā zemāks potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs.
- Zema perinatālā un zīdaiņu mirstība.

Problēmas un izaicinājumi**

- Samazinās iedzīvotāju skaits.
- Kopš 2018. gada augstāka saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem, pēdējos divus gadus dinamikā pieaug.
- Augstāka mirstība no ļaundabīgiem audzējiem.
- Augstāka mirstība no elpošanas sistēmas slimībām, kā arī augsta mirstība no plaušu un bronhu ļaundabīgā audzēja.
- Augstāka mirstība no pašnāvībām, transporta nelaimes gadījumiem.
- Zemāks praktizējošo ārstu skaits.
- Zemāks valsts apmaksāto ambulatoro vizīšu skaits uz 1 iedzīvotāju.
- Ļoti augsta saslimstība ar ērcu pārnēsātajām slimībām – laimboreliozī un ērcu encefalītu.

*Kuldīgas novada dati analizēti, ņemot vērā 2021. gada administratīvi teritoriālo reformu. Šajā pārskatā par Kuldīgas novadu ietverti dati par trim administratīvi teritoriālajām vienībām līdz 2021. gada 30. jūnijam – Kuldīgas novadu, Alsungas novadu un Skrundas novadu.

**Salīdzināts ar vidējo rādītāju valstī.

Tabulā attēloti jaunākie (2023. gads) dati par veselību raksturojošiem rādītājiem **Kuldīgas novadā** salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums.

Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

📍 Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī

📍 Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī

○ Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

● sarkans – negatīvs rādītājs

● zaļš – pozitīvs rādītājs

● oranžs – neitrāls rādītājs

	Indikators	Vidēji Latvijā	Kuldīgas novadā	Tendence periodā Kuldīgas novadā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	1 Dzimstība	7,7	9,4		📍
	2 Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem	572	799		📍
	3 Cukura diabēta pacientu relatīvais skaits	5392	5068		📍
	4 Saslimstība ar HIV	10,0	29,5		📍
	5 Saslimstība ar AIDS	2,4	3,7*		-
	6 Saslimstība ar tuberkulozi [#]	17,0	18,2		📍
	7 Saslimstība ar laimboreliozī	15,0	136		📍
	8 Saslimstība ar ērcu encefalītu	13,4	88		📍
	9 Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	0,67	0,75*		-
	10 Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g. v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	27,9	23,0		📍
	11 Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g), %	4,5	6,4		📍
	12 Praktizējošo ārstu relatīvais skaits	33,6	18,8		📍
	13 Praktizējošo ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	10,3	10,3		○
	14 Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	6,1/0,06	4,3/0,02		📍/📍
Mirstība**	15 Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	767	836		📍
	16 Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem	300	331		📍
	17 Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	83	74		📍
	18 Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	61	44		📍
	19 Mirstība no elpošanas sistēmas slimībām	49	70		📍
	20 Perinatālā mirstība	6,0	3,8*		-
	21 Zīdaiņu mirstība	2,6	3,8*		-
	22 Potenciāli zaudētie mūža gadi līdz 64 g. v.	4969	3900		📍

Piezīmes: 1 Uz 1000 iedzīvotāju; 2 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 3 Uz 100 000 iedzīvotāju; 4-8 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 9-10 Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; 11 Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; 12 Praktizējošo ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidentiem, uz 10 000 iedzīvotāju; 13 Uz 10 000 iedzīvotāju; 14 Uz 1 iedzīvotāju; 15-19 Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; 20 Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; 21 Uz 1000 dzīvi dzimušo; 22 Uz 100 000 iedzīvotāju vecuma grupā 0-64 gadi.

Datu avoti: 1 CSP; 2-5 PREDA, SPKC; 6-8 VISUMS, SPKC; 9-11 Jaundzimušo reģistrs, SPKC; 12-13 Pārskats par iestādes personālu, SPKC; 14 Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC; 15-22 Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

[#] 2022. gada dati

* Mazāk par 3 gadījumiem gadā

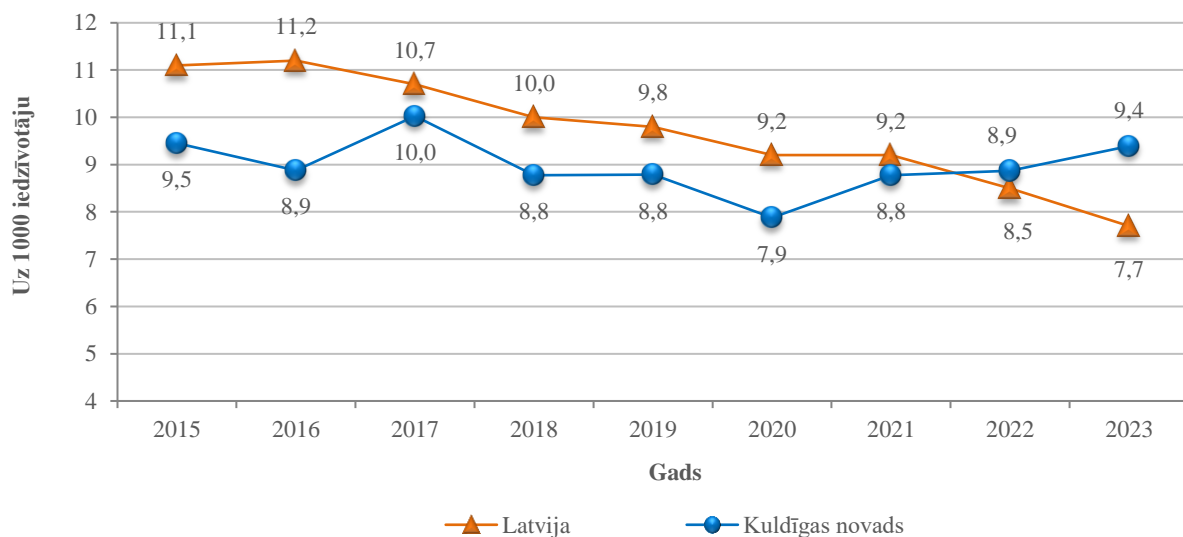
**Dati par Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņiem aktualizēti 09.07.2024.

Saite uz tabulu SPKC mājas lapā: <https://www.spkc.gov.lv/lv/latvijas-regionu-un-pasvaldibu-veselibas-profilu>

Situācijas apraksts

2021. gada administratīvi teritoriālās reformas rezultātā tika apvienotas trīs administratīvi teritoriālās vienības – bijušais Kuldīgas novads ar Alsungas un Skrundas novadiem un izveidots vienots Kuldīgas novads ar centru Kuldīgā. Pašreizējā novada teritorijā ietilpst 19 pagasti un 2 pilsētas – Kuldīga un Skrunda. Jaunizveidotajā Kuldīgas novadā (kurš teritorijas ziņā atbilst līdz 2009. gada administratīvi teritoriālajai reformai pastāvošajam Kuldīgas novadam) dzīvo 1,4% Latvijas iedzīvotāju. 43% novada iedzīvotāju dzīvo pilsētās – Kuldīgā (2023. gada beigās 37%) un Skrundā (2023. gada beigās 6%). Demogrāfiskās slodzes līmenis¹ Kuldīgas novadā ir pieaudzis un ir augstāks nekā vidēji valstī – 2023. gadā rādītājs bija 632 (vidēji Latvijā 623), kas saistīts ar augstāku senioru īpatsvaru Kuldīgas novada iedzīvotāju populācijā nekā vidēji valstī (Kuldīgas novadā 21,6%, vidēji valstī 21,2%). Līdzīgi kā citviet Latvijā, arī Kuldīgas novadā iedzīvotāju skaits dinamiskā samazinās, tomēr iedzīvotāju skaita kritums ir daudz straujāks – kopš 2015. gada iedzīvotāju skaits šajā administratīvajā teritorijā ir samazinājies par 13% jeb par 3,5 tūkstošiem iedzīvotāju. Salīdzinoši Latvijā kopumā šajā laika periodā iedzīvotāju skaits samazinājies par 5,3%. Iedzīvotāju skaitu ietekmē gan dzimstība, gan mirstība, gan iedzīvotāju starptautiskā un iekšzemes migrācija, tomēr galvenokārt iedzīvotāju skaita mazināšanās dinamikā skaidrojama ar iedzīvotāju skaita ataudzes nepietiekamību – ik gadu Kuldīgas novadā nomirst gandrīz divreiz vairāk iedzīvotāju nekā piedzimst, tāpat vērojama iedzīvotāju migrācija prom no lauku reģioniem uz lielajām pilsētām.

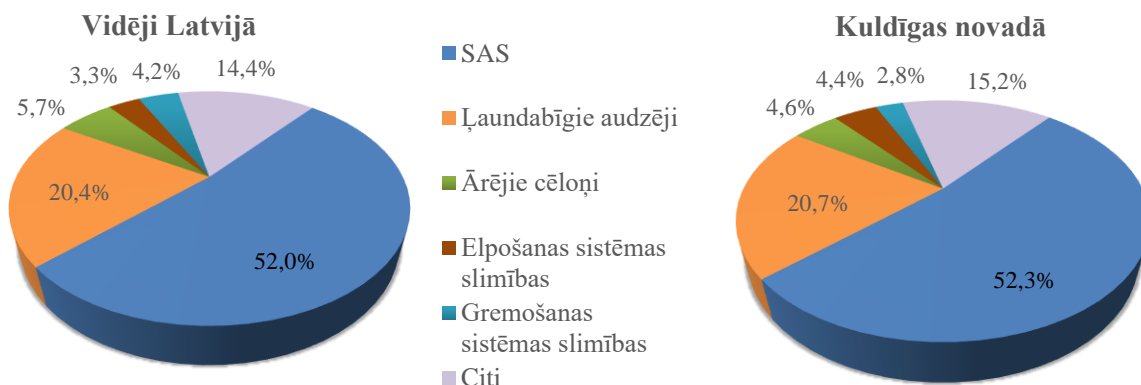
2.attēls. Dzimstība Kuldīgas novadā un vidēji Latvijā, uz 1000 iedzīvotāju (CSP dati)

Dzimstība Kuldīgas novadā, pretēji Latvijā valdošajai tendencei, pēdējos trīs gadus pieaug, un jau 2022. gadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī. 2023. gadā dzimstība sasniedza 9,4 dzimušos uz 1000 iedzīvotāju (255 jaundzimušie). Zemākā dzimstība Kuldīgas novadā reģistrēta 2020. gadā, kad reģistrēti 7,9 dzimušie uz 1000 iedzīvotāju (220 jaundzimušie) (skat. 2. attēlu). Nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu skaits Kuldīgas novadā nav liels, tomēr, rēķinot no visiem jaundzimušajiem, to īpatsvars 2023. gadā ir augstāks nekā vidēji Latvijā (augstākais nepilngadīgām mātēm dzimušo bērnu skaits tika reģistrēts 2015. gadā – 6 jaundzimušie (2,0% no visiem dzimušajiem)). Jaundzimušo īpatsvars ar **zemu dzimšanas svaru** (zem 2,5 kg) dinamiskā svārstās, 2023. gadā šis rādītājs bija 6,4% (vidēji valstī 4,5%). **Perinatālā mirstība** (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) un **zīdaiņu mirstība** (līdz 1 gada vecumam) Kuldīgas novadā ir zema, pēdējos trīs gadus zem 3 gadījumiem gadā.

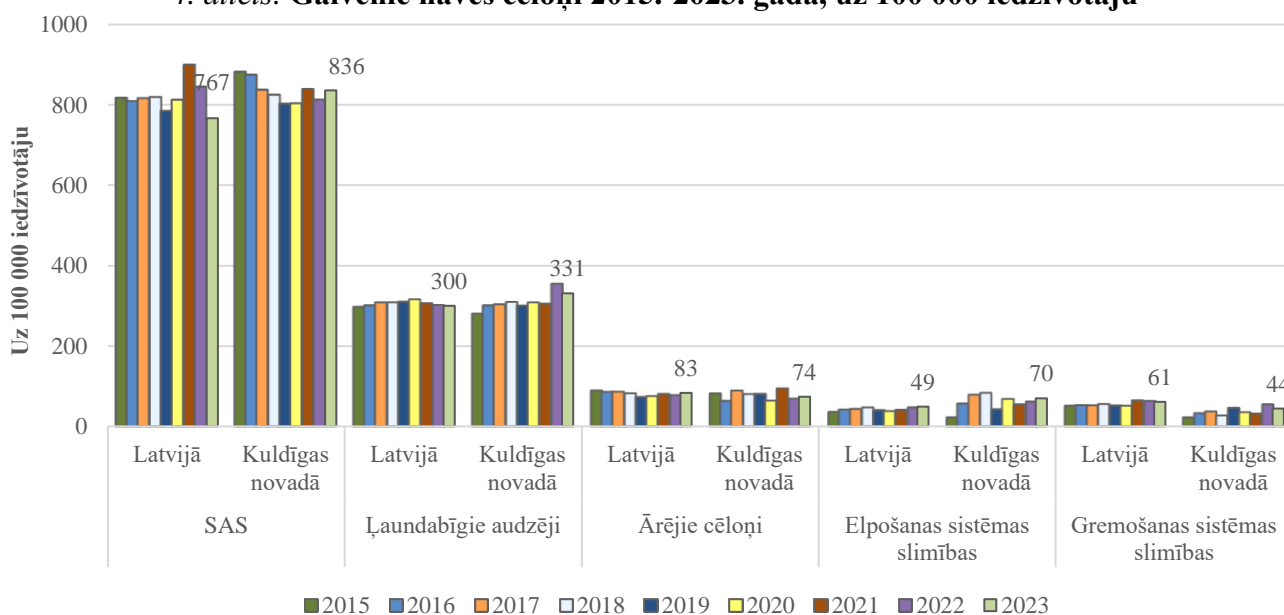
¹ Rādītājs, kas raksturo bērnu (0-14 g. v.) un pensijas vecuma (65+ g. v.) iedzīvotāju skaita attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem (15-64 g. v.). Rādītāju izsaka uz 1000 iedzīvotāju.

3. attēls. Galvenie nāves cēloņi 2023. gadā, īpatsvars procentos

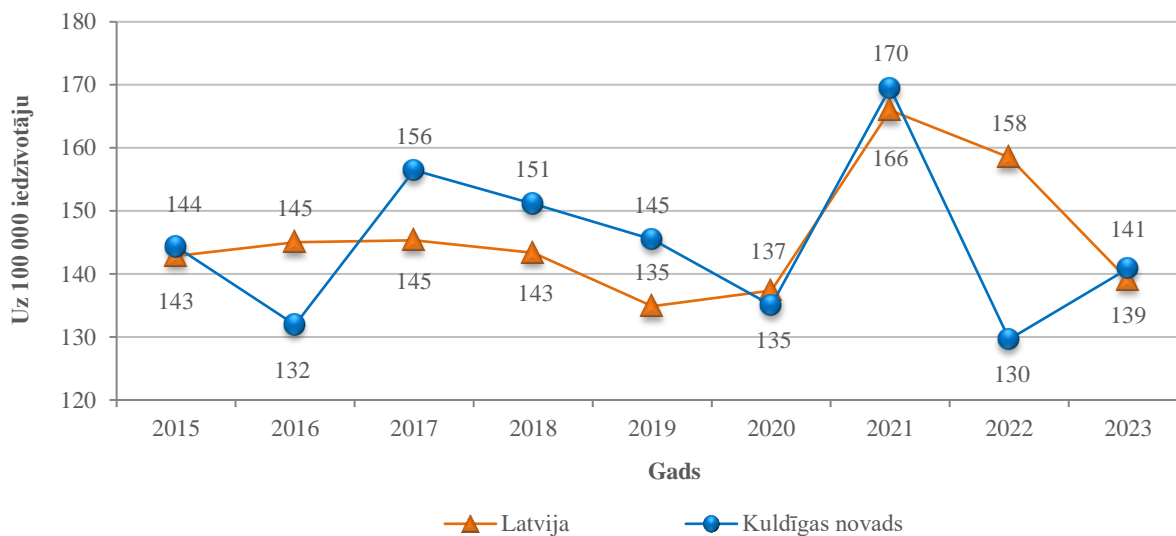
Galvenie nāves cēloņi gadu no gada Latvijā ir nemainīgi – sirds un asinsvadu slimības, ļaundabīgie audzēji, ārējie nāves cēloņi un gremošanas sistēmas slimības. No 2020. līdz 2022. gadam kā viens no galvenajiem nāves cēloņiem Latvijā bija arī Covid-19, šajā laika periodā kļūstot par trešo biežāko nāves cēloni. 2023. gadā mirušo skaits no Covid-19 būtiski samazinājās, veidojot jau mazāk nekā 2% no visiem nāves cēloņiem. Galvenais nāves cēlonis gan Kuldīgas novadā, gan Latvijā kopumā ir sirds un asinsvadu slimības (2023. gadā Kuldīgas novadā 52% no visiem mirušajiem) un ļaundabīgie audzēji (attiecīgi 21%). Trešais izplatītākais nāves cēlonis Kuldīgas novadā ir ārējie nāves cēloņi (4,6%). Kuldīgas novadā ir reģistrēta augstāka mirstība no elpošanas sistēmas slimībām, salīdzinot ar situāciju Latvijā kopumā, kļūstot par ceturto izplatītāko nāves cēloni (4,4%), un tikai pēc tam – gremošanas sistēmas slimības (2,8%) (skat. 3. un 4. attēlu).

4. attēls. Galvenie nāves cēloņi 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstība no sirds un asinsvadu slimībām (SAS) ir biežākais nāves cēlonis Latvijas iedzīvotāju vidū un veido vairāk nekā pusi no visiem nāves cēloņiem, t. sk. arī Kuldīgas novadā. Mirstība no SAS Kuldīgas novadā dinamikā ir mainīga, atsevišķos gados esot gan virs, gan zem vidējā rādītāja valstī. Covid-19 pandēmijas laikā no 2020. līdz 2022. gadam Latvijā pieauga mirstība no SAS, kamēr Kuldīgas novadā šis rādītājs saglabājās pirmspandēmijas laika robežās. 2023. gadā mirstība ir nedaudz pieaugusi attiecībā pret iepriekšējo gadu, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 8% (skat. 4. attēlu). Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 gadu vecumam) no SAS Kuldīgas novadā ir līdzīga kā vidēji valstī (skat. 5. attēlu), arī ar būtisko pandēmijas veicināto pieaugumu 2021. gadā.

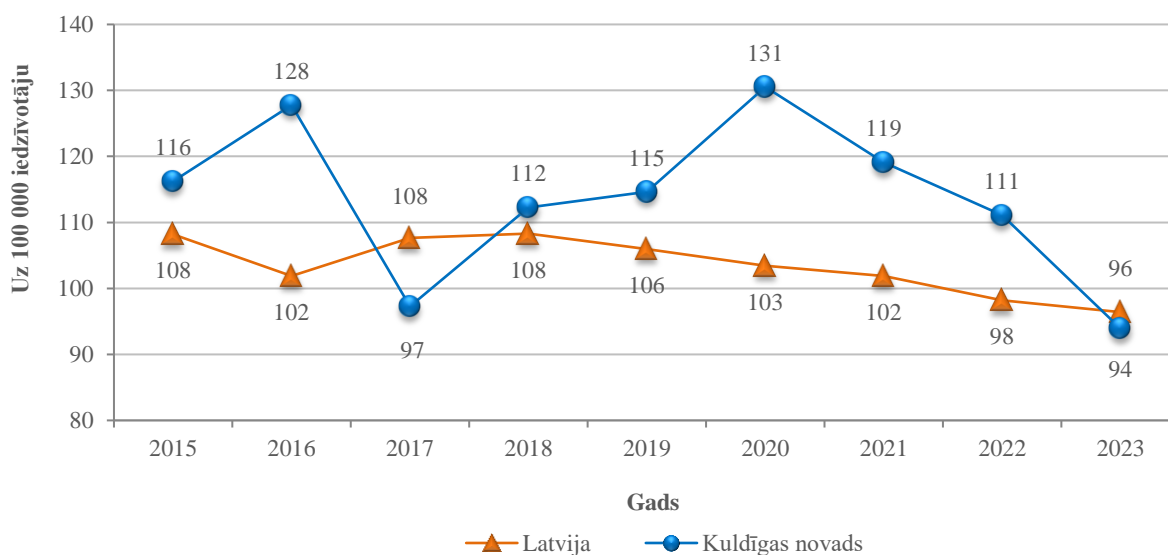
5.attēls. Priekšlaicīga mirstība no SAS 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Ļaundabīgie audzēji ir otrs biežākais nāves cēlonis kā Latvijā, tā Kuldīgas novadā.

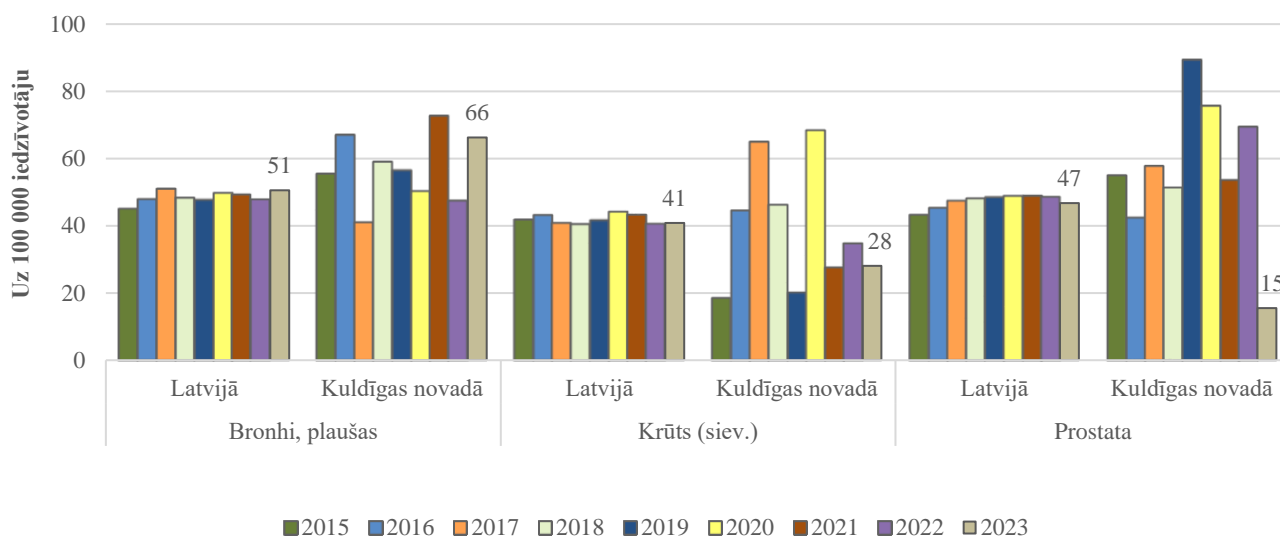
Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem Kuldīgas novadā pēdējos divus gadus ir augstāka nekā vidēji Latvijā, 2022. gadā sasniedzot augstāko rādītāju visā periodā – 354 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju. 2023. gadā rādītājs nedaudz samazinājās, saglabājoties augstam, šajā gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 10% (skat. 4. attēlu). Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 gadu vecumam) no ļaundabīgajiem audzējiem Kuldīgas novadā dinamikā ir mainīga, savu pīķi tā sasniedza 2020. gadā. 2023. gadā rādītājs ir līdzīgs vidējam priekšlaicīgas mirstības rādītājam valstī (skat. 6. attēlu).

6.attēls. Priekšlaicīga mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Augstākā mirstība ļaundabīgo audzēju grupā Kuldīgas novadā, līdzīgi kā Latvijā kopumā, ir no bronhu un plaušu audzēja, prostatas audzēja vīriešiem, krūts audzēja sievietēm un urīnizvadorgānu ļaundabīgajiem audzējiem. Dinamikā rādītāji ir mainīgi, tomēr iezīmējas tendence, ka vidējais rādītājs par periodu no 2015. gada līdz 2023. gadam ir augstāks nekā vidēji Latvijā (skat. 7. attēlu).

7.attēls. Mirstība no biežākajiem ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Kuldīgas novadā mirstība no bronhu un plaušu audzējiem dinamiskā ir svārstīga, tomēr 2016., 2018.-2021. un 2023. gadā tā bija augstāka nekā vidēji Latvijā. 2023. gadā reģistrēti 18 nāves gadījumi, kas ir 66 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 51). Visaugstākā mirstība reģistrēta 2021. gadā, kad mirstība pārsniedza vidējo rādītāju Latvijā par 47%. Gan Latvijā, gan Kuldīgas novadā mirstība šī audzēja dēļ ir daudz augstāka vīriešiem (Kuldīgas novadā 4:1). Mirstība no bronhu un plaušu audzēja strauji pieaug pēc 55 gadu vecuma, 68% mirušo bija vīrs 65 gadu vecuma.

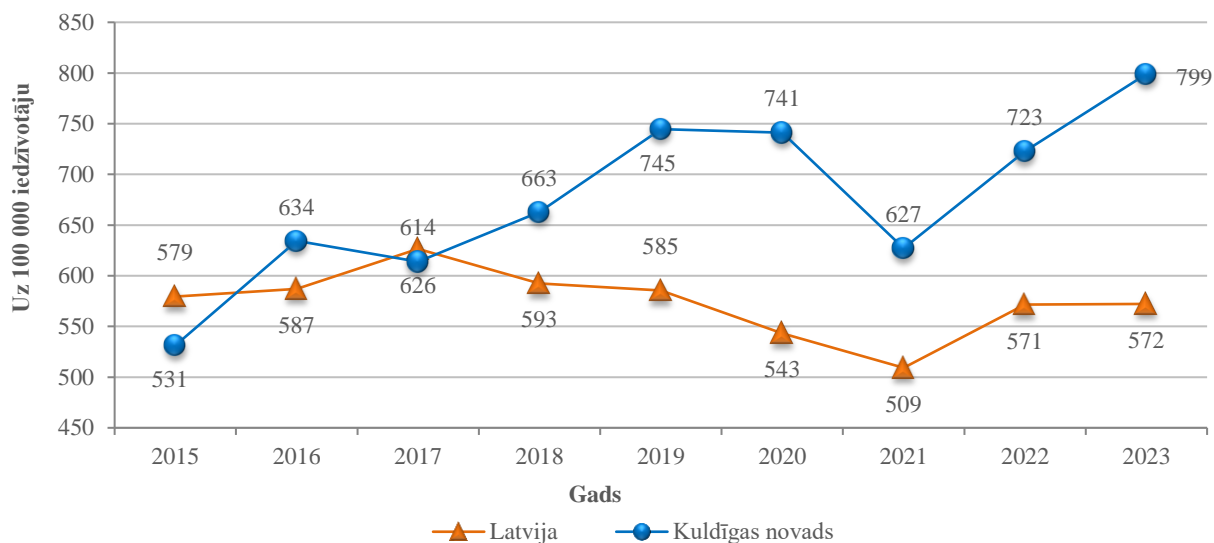
Prostata audzējs vīriešiem Latvijā ir viens no biežākajiem nāves cēloņiem ļaundabīgo audzēju grupā; pārsvarā tas skar vīriešus vecuma grupā virs 70 gadiem (~81% no visiem mirušajiem). Kuldīgas novadā mirstība no šiem audzējiem dinamiskā ir mainīga. 2019. gadā reģistrēts augstākais rādītājs aplūkotajā periodā, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 84%. 2023. gadā mirstība no prostatas audzēja bija netipiski zema, šajā gadā reģistrēta zemākā mirstība visā aplūkotajā periodā (skat. 7. attēlu).

Krūts audzējs sievietēm Kuldīgas novadā ir izplatīts nāves cēlonis ļaundabīgo audzēju grupā, kurš skar arī gados jaunas sievietes – 34% mirušo ir bijušas jaunākas par 64 gadiem. Visaugstākā mirstība reģistrēta 2020. gadā, kad reģistrēti 68 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (10 mirušās), pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 55%. Kopš 2021. gada mirstība krūts audzēja dēļ ir samazinājusies (skat. 7. attēlu); 2023. gadā mirstība bija par 31% zemāka nekā vidēji valstī.

Citi ļaundabīgie audzēji Kuldīgas novadā, no kuriem ir augsta mirstība, ir urīnizvadorgānu ļaundabīgie audzēji, resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēji.

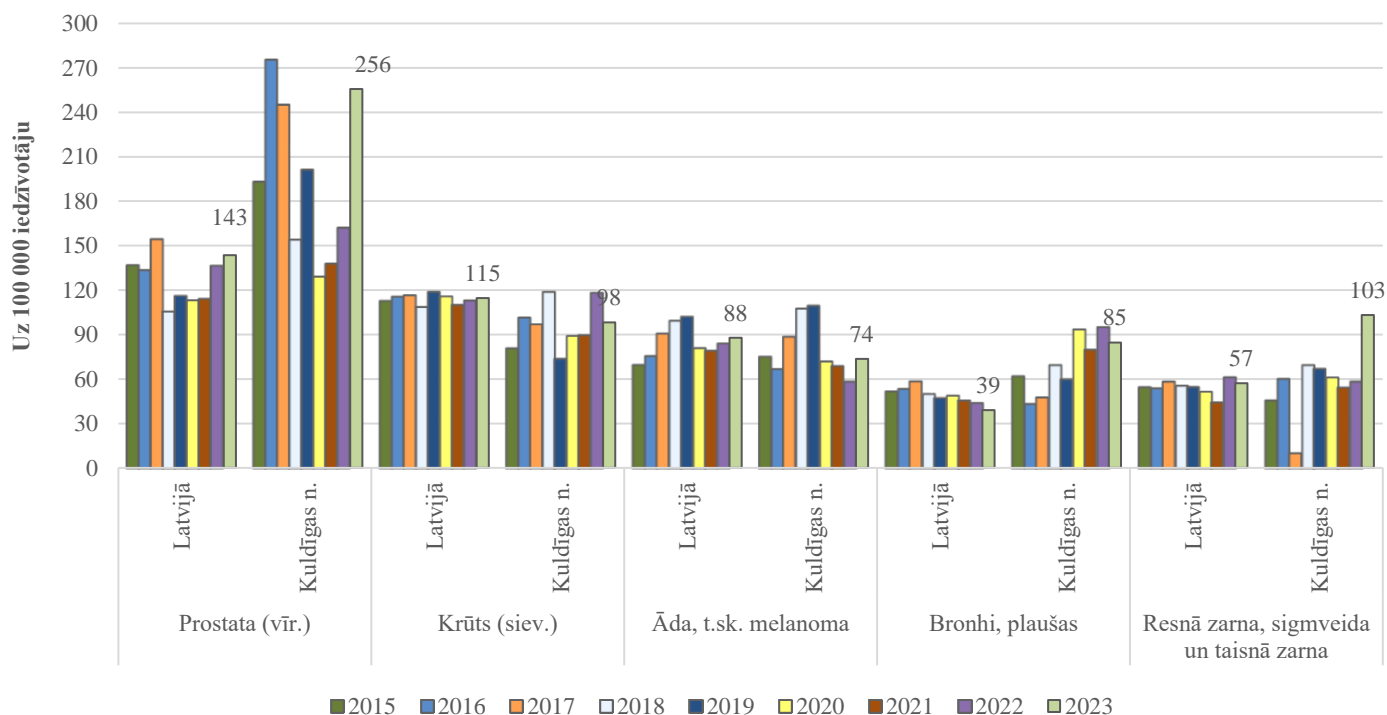
Mirstības no ļaundabīgajiem audzējiem rādītāji jāvērtē kopā ar saslimstības līmeni. Ik gadu Kuldīgas novadā reģistrē ap 200 jaunu saslimšanas gadījumu ar kādu onkoloģisku slimību. **Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem** dinamiskā ir mainīga, kopš 2018. gada augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. 8. attēlu). 2023. gadā diagnosticēto ļaundabīgo audzēju relatīvais skaits Kuldīgas novadā pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 40%. Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem līdz 64 gadu vecumam Kuldīgas novadā visā periodā ir augstāka nekā vidēji valstī, 2023. gadā Kuldīgas novadā reģistrēti 319 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 284).

8. attēls. Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Līdzīgi kā vidēji Latvijā, biežāk diagnosticētie audzēji Kuldīgas novadā ir prostatas audzējs vīriešiem, krūts audzējs sievietēm, ādas audzēji, t.sk. melanoma, bronhu un plaušu audzēji un resnās, sigmoidveida un taisnās zarnas audzēji (skat. 9. attēlu).

9. attēls. Saslimstība ar biežākajiem ļaundabīgajiem audzējiem 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Visbiežāk diagnosticētais ļaundabīgais audzējs Latvijā ir prostatas audzējs vīriešiem. Tā diagnostika ir samērā vienkārša, kā arī Latvijā ir ieviesta skrīninga programma vīriešiem no 50 līdz 75 gadu vecumam. Kuldīgas novadā pirmreizēji reģistrēto gadījumu skaits ar prostatas audzēju dinamikā svārstās, atsevišķos gados sasniedzot pat 39 jaunus saslimšanas gadījumus gadā. Visaugstākā saslimstība reģistrēta 2016. gadā, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī divas reizes (skat. 9. attēlu). 2023. gadā diagnosticēto saslimšanas gadījumu relatīvais skaits bija augsts, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 78%.

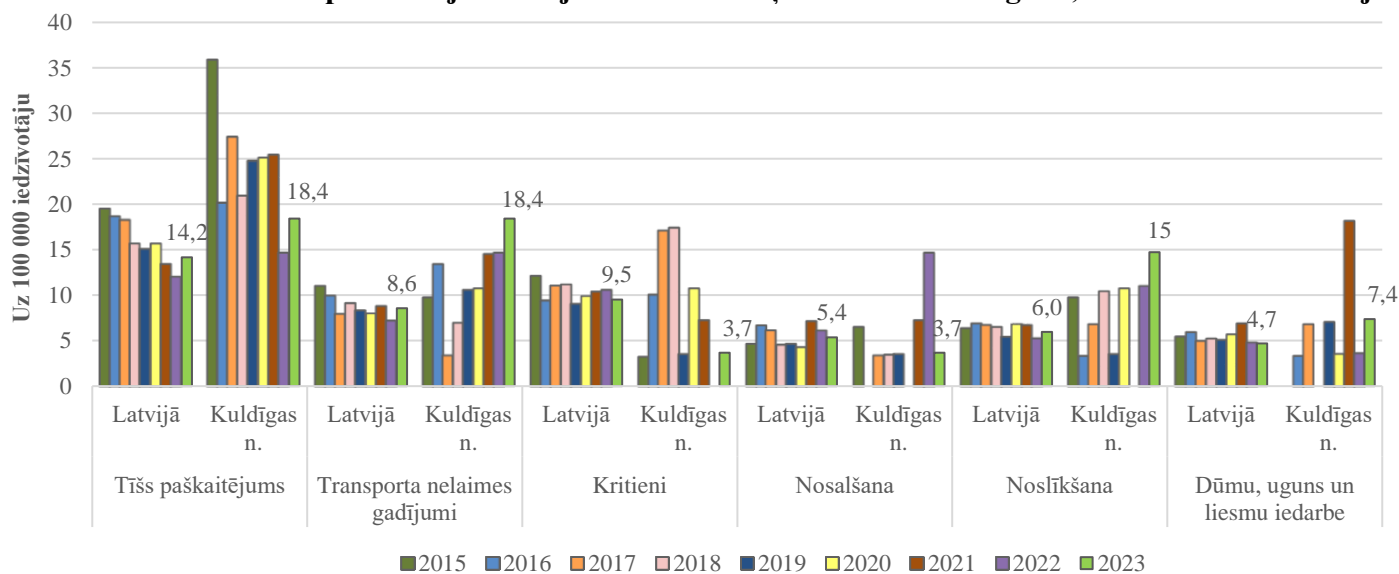
Saslimstība Latvijā ar krūts audzēju sievietēm un ādas audzējiem, t.sk. melanomu, ir augsta. Kuldīgas novadā šos audzējus diagnosticē samērā bieži, tomēr diagnosticēto saslimšanas gadījumu relatīvais skaits ir līdzīgs kā vidēji valstī, 2023. gadā – samazinājies.

Latvijā kopumā ir samazinājusies saslimstība ar bronhu un plaušu audzējiem, turpretī Kuldīgas novadā tā pieaug un kopš 2018. gada ir augstāka par vidējo rādītāju valstī. 2023. gadā reģistrēti 85 gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī divas reizes (skat. 9. attēlu).

2023. gadā ir pieaugusi saslimstība ar resnās, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgajiem audzējiem (skat. 9. attēlu), pārsniedzot vidējo rādītāju valstī divas reizes. Arī salīdzinot ar situāciju gadu iepriekš, no jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ir krasi palielinājies. Šāda veida pieaugumu ietekmējušas veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības izmaiņas, kas saistītas gan ar Covid-19 pandēmiju, gan ar ekonomiskajiem faktoriem. Resnās, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgie audzēji ir iekļauti skrīninga programmā iedzīvotājiem no 50 līdz 74 gadu vecumam. Lai gan slimība var skart arī gados jaunus cilvēkus, saslimstība ar šiem audzējiem strauji pieaug pēc 50 gadu vecuma.

Mirstība no **ārējiem nāves cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās u.c.) Kuldīgas novadā dinamikā svārstās no 18 līdz 26 nāves gadījumiem gadā; 2023. gadā mirstība no ārējiem cēloņiem bija 74 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 83) (skat. 4. attēlu). No visām mirušajām personām 64% bija jaunākas par 65 gadiem, 80% bija vīrieši. Daļa mirušo ir bijuši alkohola reibumā – 2023. gadā no visiem bojā gājušajiem ārējo cēloņu dēļ Kuldīgas novadā alkohola reibumā bija 31% (62 personas), 39 personām alkohola daudzums asinīs pārsniedza 1,5 promiles.

10. attēls. Mirstība no izplatītākajiem ārējiem nāves cēloņiem 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstības sadalījumā pa konkrētiem ārējiem cēloņiem svārstības pa gadiem ir vēl izteiktākas, ņemot vērā, ka katrs nāves gadījums būtiski ietekmē relatīvā rādītāja tendenci.

Kuldīgas novadā reģistrēto pašnāvību skaits ir augsts, no 2015. gada līdz 2023. gadam no pašnāvībām mirusi 61 persona. Pēdējos divus gadus – 2022. un 2023. gadā rādītājs samazinājies, saglabājoties augstākam par vidējo rādītāju Latvijā (skat. 10. attēlu). Augstākais pašnāvību skaits reģistrēts 2015. gadā, kad reģistrēti 11 nāves gadījumi (35,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). 2023. gadā mirstība no pašnāvībām pārsniedza vidējo rādītāju valstī par 30%. Apmēram 60% pašnāvību Kuldīgas novadā veikušas personas, kuras jaunākas par 65 gadiem, kā arī 89% no visām pašnāvībām veikuši vīrieši.

Transporta nelaimes gadījumos bojā gājušo skaits kopš 2019. gada pieaug, 2023. gadā sasniedzot augstāko reģistrēto rādītāju kopš 2015. gada – 2023. gadā transporta nelaimes gadījumos bojāgājušo relatīvais rādītājs bija divas reizes augstāks nekā vidēji valstī (skat. 10. attēlu). 93% no bojāgājušajiem bija jaunāki par 65 gadiem. Transporta nelaimes gadījumos ļoti būtiska loma ir alkohola lietošanai: Kuldīgas novadā laika periodā no 2015. gada līdz 2023. gadam 52% no visiem transporta nelaimes gadījumos bojāgājušajiem, kuri ir vecāki par 15 gadiem, asinīs bija konstatēts alkohols (vidēji Latvijā 46%), 31% alkohola daudzums asinīs pārsniedza 1,5 promiles.

Trešais izplatītākais ārējais nāves cēlonis Kuldīgas novadā ir kritieni. Kopumā šajā periodā dzīvību zaudējusi 21 persona, no tām 38% bija jaunākas par 65 gadiem. Mirstība no šī cēloņa dinamikā svārstās, pēdējos trīs gados ir samazinājusies, 2022. gadā nav reģistrēts neviens šāds nāves gadījums, 2023. gadā – mazāk par 3. Kā biežākie nāves cēloņi šajā grupā ir nokrišana pa kāpnēm, bet gados veciem cilvēkiem – pakļupšana vai sadzīviska rakstura kritieni uz zemes.

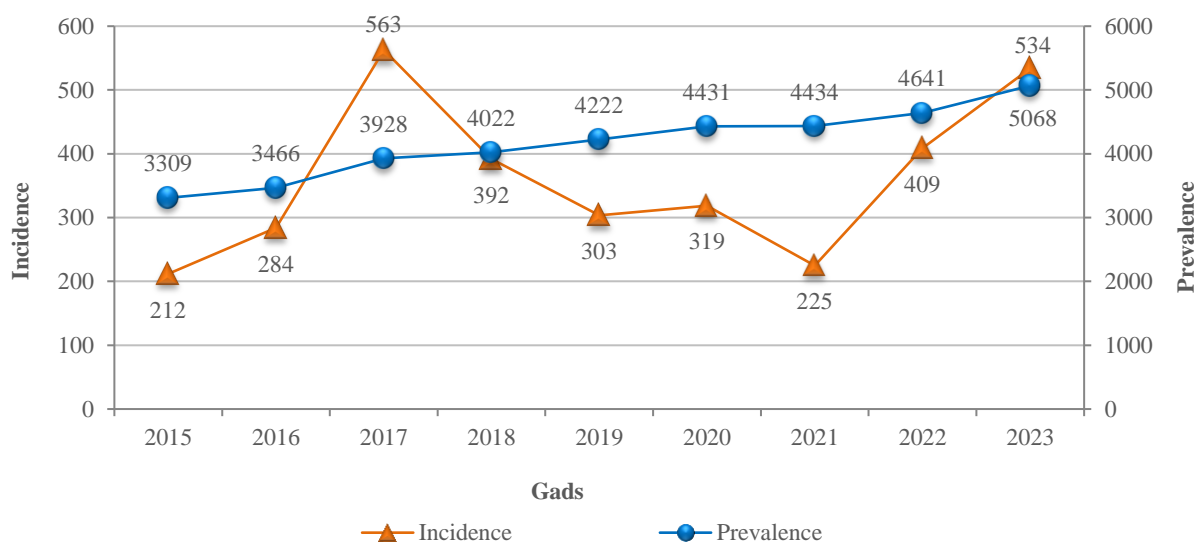
Atsevišķos gados ir reģistrēta augsta mirstība no tādiem ārējiem nāves cēloņiem kā dūmu, uguns un liesmu iedarbe (2021. gadā – 5 personas), noslīkšana (2023. gadā – 4 personas), nosalšana (2022. gadā – 4 personas). Kopumā mirstība no ārējiem nāves cēloņiem Kuldīgas novadā ir zema.

Kuldīgas novadā ir augstāka mirstība no **elpošanas sistēmas slimībām** nekā vidēji Latvijā (skat. 3. un 4. attēlu). 2023. gadā relatīvais rādītājs ir pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 30%. Galvenais nāves cēlonis elpošanas sistēmas slimību grupā ir pneimonija (48%) un hroniskas dziļāko elpceļu slimības (46%), visbiežāk – hroniska obstruktīva plaušu slimība ar akūtu dziļāko elpceļu infekciju. ²/₃ mirušo ir vīrieši, 67% mirušo bija vecāki par 64 gadiem.

Mirstība no **gremošanas sistēmas slimībām** Kuldīgas novadā ir zema, 2023. gadā tā ir samazinājusies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bet augstāka nekā 2021. un 2022. gadā (skat. 4. attēlu). Salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī, 2023. gadā mirstība no gremošanas sistēmas slimībām bija par 38% zemāka. Gremošanas sistēmas slimības, it sevišķi ar alkohola lietošanu saistītās, bieži vien ir priekšlaicīgas nāves cēlonis – Kuldīgas novadā 2023. gadā 41% no visiem mirušajiem bija jaunāki par 65 gadiem. Nozīmīgākais nāves cēlonis gremošanas sistēmas slimību grupā ir aknu fibroze un ciroze (22% no visām gremošanas sistēmas slimībām), zarnu asinsvadu slimības (15%), alkohola izraisītas aknu slimības (13%) un kuņģa čūla (11%). Lai gan Latvijā no gremošanas sistēmas slimībām mirušo vīriešu un sieviešu proporcija ir apmēram līdzīga, Kuldīgas novadā augstāka mirstība ir starp vīriešiem – 2023. gadā no mirušajiem 75% bija vīrieši.

No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits (incidence) ar **cukura diabētu** uz 100 000 iedzīvotāju Kuldīgas novadā dinamikā svārstās – no 2018. gada līdz 2021. gadam samazinājās, pēdējos divus gadus – pieauga, 2023. gadā sasniedzot 534 gadījumus uz 100 000 iedzīvotāju, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 30% (vidēji Latvijā 411 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju). Tas var būt saistīts ar diagnostikas uzlabošanu un nepietiekamu diagnostiku iepriekšējos gados. Tāpat kontrasts starp 2021. un 2022. gada rādītājiem un situāciju 2021. gadā skaidrojams ar Covid-19 pandēmijas ietekmi (mazāk reģistrēto gadījumu 2021. gadā). Kopējais cukura diabēta pacientu skaits (prevalence) Kuldīgas novadā dinamikā pieaudzis straujāk nekā vidēji valstī, tomēr saglabājoties zemākam – 2023. gadā 5068 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā 5392). Mirstība no cukura diabēta Kuldīgas novadā līdz 2021. gadam bija augstāka nekā kā vidēji valstī, turklāt 2021. gadā tā pieauga, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī pat divas reizes, bet 2022. un 2023. gadā tā samazinājās un gan 2022., gan 2023. gadā rādītājs bija zemāks nekā vidēji valstī (2023. gadā 25,8 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā 28,7).

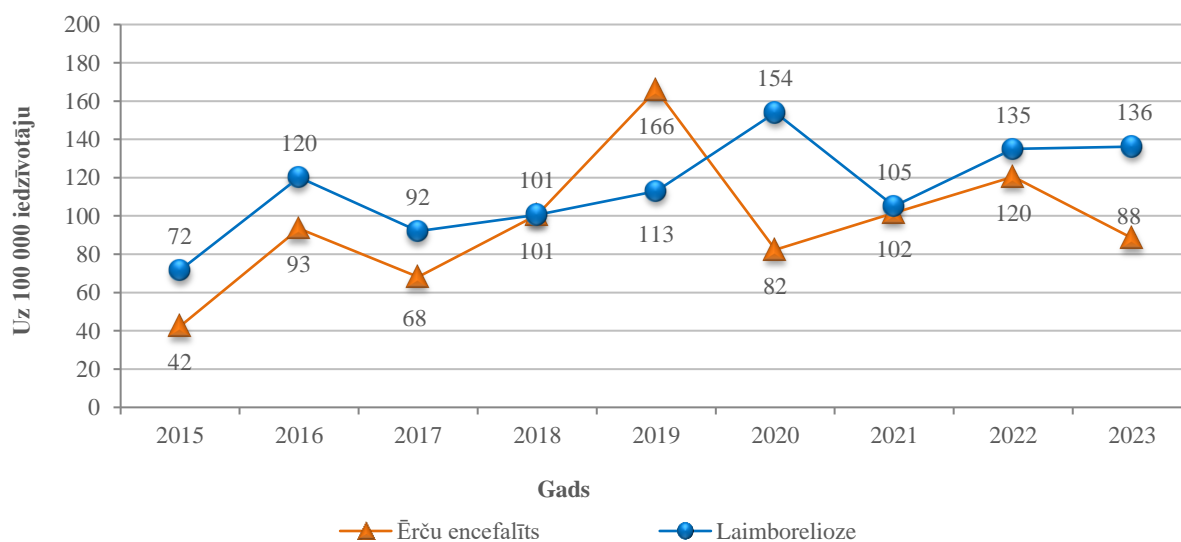
11.attēls. Cukura diabēta izplatība Kuldīgas novadā 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Saslimstība ar atsevišķām **infekcijas slimībām** – HIV, tuberkulozi un STI Kuldīgas novadā dinamikā ir mainīga, bet ar ērcu pārnēsātajām slimībām ir ļoti augsta (skat. tabulu). No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ar HIV svārstās no 1 līdz 10 personām gadā, 2023. gadā saslimstība ir pieaugusi, kad reģistrēts otrs augstākais rādītājs aplūkotajā periodā – 29 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā šajā gadā 10). Saslimstība ar tuberkulozi 2022. gadā pieaugusi, iepriekšējos gados rādītājs bija gan virs, gan zem vidējā rādītāja valstī.

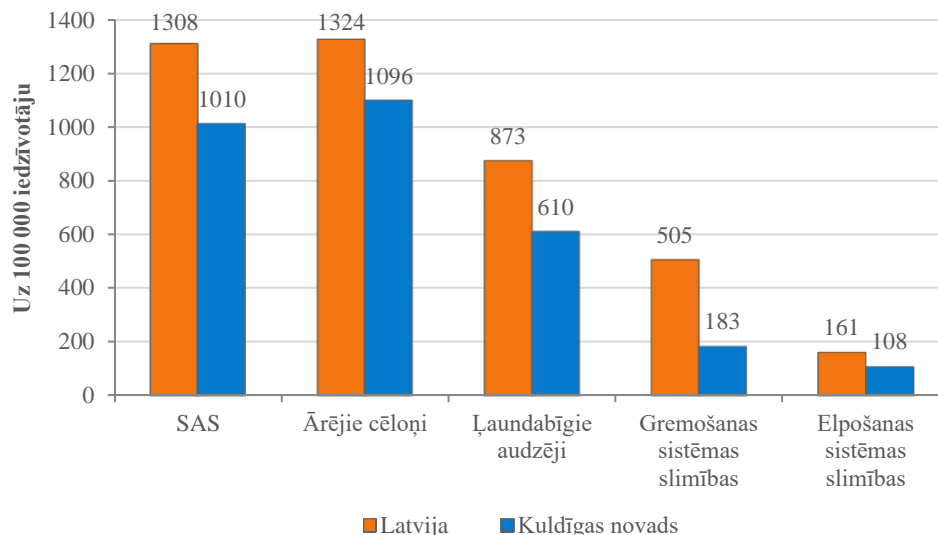
Saslimstība ar ērcu pārnēsātajām infekcijas slimībām Kuldīgas novadā ir augsta. Kuldīgas novads ietilpst to novadu vidū, kurā ik gadu tiek veikta valsts apmaksāta vakcinācija pret ērcu encefalītu Kuldīgas novadā deklarētajiem bērniem līdz 18 gadu vecumam. Visaugstākā saslimstība ar ērcu encefalītu reģistrēta 2019. gadā, kad reģistrēti 166 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (vidēji Latvijā tajā gadā – 13); 2023. gadā reģistrēti 88 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (24 personas), pārsniedzot vidējo rādītāju valstī 6,5 reizes. Arī saslimstība ar laimboreliozī ir ļoti augsta. Visaugstākā saslimstība reģistrēta 2020. gadā – 154 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju. 2023. gadā reģistrēti 136 gadījumi uz 100 000 iedzīvotāju (37 personas), pārsniedzot vidējo rādītāju valstī 9 reizes (skat. 12. attēlu).

12.attēls. Saslimstība ar ērcu pārnēsātajām slimībām Kuldīgas novadā 2015.-2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

2023. gadā **potenciāli zaudēto mūža gadu (PZMG)** rādītājs līdz 64 gadu vecumam uz 100 000 iedzīvotāju Kuldīgas novadā bija zemāks nekā vidēji valstī – 3840, kamēr vidēji valstī – 4969 (skat. tabulu). Dinamikā rādītājs ir mainīgs – 2016.-2017., 2021. gadā augstāks nekā vidēji valstī, 2015., 2018.-2020., 2022.-2023. gadā – zemāks.

13. attēls. Potenciāli zaudētie mūža gadi 0-64 g. v. 2023. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

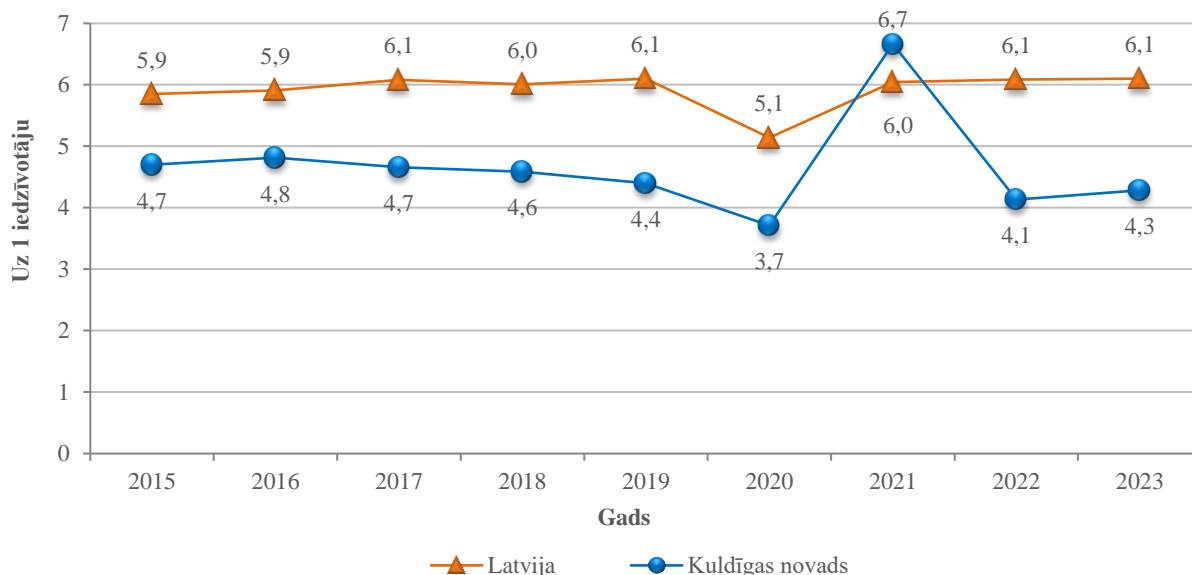

Visās cēloņu grupās potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs Kuldīgas novadā 2023. gadā ir zemāks nekā vidēji valstī un norāda uz retāku gadu jaunu Kuldīgas novada iedzīvotāju mirstību šajās cēloņu grupās (skat. 13. attēlu). Visvairāk potenciāli zaudēto mūža gadu Kuldīgas novadā ir ārējo cēloņu dēļ. Otrs nozīmīgākais cēlonis, kura dēļ tiek zaudēti daudz mūža gadu, ir sirds un asinsvadu slimības. Trešajā vietā ierindojas ļaundabīgie audzēji, bet ceturtajā – gremošanas sistēmas slimības. Lai gan mirstība no elpošanas sistēmas slimībām Kuldīgas novadā ir augstāka nekā vidēji valstī (skat. 3. un 4. attēlu), PZMG rādītājs ir zemāks, kas liecina, ka augstā mirstība šajā cēloņu grupā ir starp iedzīvotājiem virs 65 gadu vecuma.

Neskatoties uz to, ka Kuldīgā atrodas daudzprofilu trešā līmeņa slimnīca, **praktizējošo ārstu relatīvais skaits** (uz 10 000 iedzīvotāju) Kuldīgas novadā ir zemāks nekā vidēji valstī – 2023. gadā 18,8 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju (kopumā 51 ārsts), vidēji Latvijā – 33,6 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju. Praktizējošo ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits, kuri sniedz primārās veselības aprūpes pakalpojumus, ir līdzīgs kā vidēji valstī – 2023. gadā 10,3 uz 10 000 iedzīvotāju, vidēji Latvijā – 10,3. Dinamikā ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits Kuldīgas novadā ir nedaudz pieaudzis – no 26 ārstiem 2015. gadā līdz 28 ārstiem 2023. gadā.

Valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju raksturo veselības aprūpes pieejamību valstī. Kuldīgas novadā valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju ir zemāks nekā vidēji Latvijā (skat. 14. attēlu). Sākoties Covid-19 pandēmijai, 2020. gadā apmeklējumu skaits vēl vairāk saruka, bet 2021. gadā strauji pieauga, galvenokārt uz Covid-19 diagnostikas un ārstēšanas rēķina. 2022. un 2023. gadā valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju normalizējās un pamazām atgriezās pirmspandēmijas līmenī, saglabājoties zemākam nekā vidēji Latvijā.

14. attēls. Valsts apmaksāto ambulatoro apmeklējumu skaits 2015.-2023. gadā, uz 1 iedzīvotāju

Mājas vizīšu skaits, kā arī mājas vizīšu īpatsvars no visiem ambulatorajiem apmeklējumiem Latvijā ik gadu samazinās, arī Kuldīgas novadā ir samazinājies no 0,05 gadījumiem uz 1 iedzīvotāju 2015. gadā līdz 0,02 gadījumiem uz 1 iedzīvotāju 2023. gadā, izņemot 2019. un 2020. gadu – 2019. gadā reģistrēts mājas vizīšu skaita pieaugums visā Latvijā, tajā skaitā Kuldīgas novadā. Mājas vizītes 2023. gadā Kuldīgas novadā veidoja 0,4% no visiem apmeklējumiem, kas salīdzinoši ir zems īpatsvars (skat. tabulu).

Saīsinājumi:

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

EGRIS – Epidemioloģisko gadījumu reģistrēšanas informācijas sistēma

LV – Latvija

PREDa – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs

SAS – Sirds un asinsvadu slimības

SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs

SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija

VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma